

Kizwalter, Tomasz

"Między filozofią, religią i polityką.
Studia o myśli polskiej epoki
romantyzmu", Andrzej Walicki,
Warszawa 1983 : [recenzja]

Przegląd Historyczny 75/1, 216

1984

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

dzą Janusza Woronicza i Karola Sienkiewicza byli bardzo podnieceni polityczną podróżą samego A. J. Czartoryskiego, podobno po koronę do Rzymu i rzekomo bliskim powstaniem Czerkiesów. Ale książę szybko wrócił (po masońskim zjeździe europejskich arystokratów we Florencji) — by w Paryżu odebrać hołd nowych poddanych, szczególnie C. Platera — W czasie tej paryskiej komedii W. Zamoy-ski rozmówił się w Rzymie z Grzegorzem XVI i wrócił z tajną myślą wykorzystania członków kongregacji do celów politycznych monarchistów” (s. 332); „Tymczasem polska demokracja emigracyjna skończyła okres czeladnictwa antykatolickiego u frankistowskiej masonerii i o własnych siłach przystąpiła do ataku na nową kongregację” (s. 334 n.). Mamy zatem do czynienia z książką „zaangażowaną” — w złym znaczeniu tego słowa.

A. S.

Andrzej Walicki, *Między filozofią, religią i polityką. Studia o myśli polskiej epoki romantyzmu*, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1983, s. 288.

Mimo iż jest to zbiór odrębnych studiów napisanych w ciągu dwunastu lat (studiów uzupełnianych i rozwijanych dla potrzeb niniejszej wersji, lecz tylko trzecie z nich zostało napisane specjalnie), autorowi udało się stworzyć z nich całość spójną, świadczącą o konsekwencji, z jaką powraca do problemu obecności romantyzmu w myśli polskiej, zwłaszcza zaś do właściwego romantyzmowi — a zasygnalizowanego w tytule — powiązania między filozofią, religią a polityką.

Wielotematyczność artykułów zwiększa tylko bogactwo i plastyczność wyłaniającego się z nich obrazu romantyzmu; wymienienie tytułów pozwoli przynajmniej po części zorientować się w treści rozważań: „Millenaryzm i mesjanizm religijny a romantyczny mesjanizm polski”; „Francuskie inspiracje myśli filozoficzno-religijnej Augusta Cieszkowskiego”; „«Filozofia narodowa», romantyzm i kryzys «absolutnego idealizmu»”; „Polska, Rosja i Stany Zjednoczone w koncepcjach Adama Gurowskiego”; „Cyprian Norwid: trzy wątki myśli”; „Stanisław Brzozowski i filozofia polskiego romantyzmu”. Studium ostatnie wykracza już poza chronologiczne granice romantyzmu jako epoki, wprowadzając do pracy perspektywę aktualizującą.

T. K.

Dzieje burżuazji w Polsce. Studia i materiały t. III, pod redakcją Ryszarda Kołodziejczyka, Polska Akademia Nauk. Instytut Historii, Zakład Narodowy Imienia Ossolińskich—Wydawnictwo PAN, Wrocław—Warszawa—Kraków—Gdańsk—Łódź 1983, s. 308.

Trzeci tom serii ukazał się blisko dziesięć lat po opublikowaniu pierwszego, w którym Ryszard Kołodziejczyk, kierujący Zespołem Dziejów Klas Posiadających w Instytucie Historii PAN, nakreślił program badań nad dziejami burżuazji i drobnomieszczaństwa na ziemiach polskich w XIX i XX w. Obecny zbiór zawiera 11 rozpraw. Jego cechą charakterystyczną jest to, że podejmuje rozpatrywane zagadnienia w szerszym niż dotychczas ujęciu terytorialnym, które do tej pory, było bardzo warszawskocentryczne. Jest to wynik, jak się zdaje, wciągnięcia do prac Zespołu szeregu osób z pozawarszawskich ośrodków naukowych (Krakowa, Poznania, Łodzi i Kielec).

Wiodącym wątkiem obecnego tomu są różne aspekty dziejów drobnomieszczaństwa. Zagadnienie miejsca drobnomieszczaństwa w społeczności Wielkopolski i Pomorza w latach 1875—1914, a więc w okresie rozwiniętego kapitalizmu, omawia Ste-